

Ændring af perspektiv i forældremyndigheds- og samværsager

Før 1996 var perspektivet i loven om forældremyndighed og samvær, som i FN's Børnekonvention, barnets bedste. Det betød at ved uenighed fik kun den ene af forældrene forældremyndigheden, og forældremyndigheden gik til den af forældrene, som havde været mest omkring barnet, som barnet var mest knyttet til og som bedst evnede at varetage barnets behov, herunder for tryghed og stabilitet. Det betød at en ganske lille gruppe forældre med stærkt afvigende social adfærd ikke fik samvær, hvis det konkret var bedst for barnet.

I ligestillingens navn blev samværsreglerne ændret i 1996, således at samværsforældrens og ikke barnets perspektiv blev afgørende. Det betød at den lille gruppe forældre med stærkt afvigende social adfærd, som tidligere ikke havde fået samvær, nu fik samvær.

Fogedretterne fik derfor meget tungere sager, fordi den primære omsorgsperson, som primært varetog barnets interesser, protesterede mod et samvær med en stærkt socialt afvigende forælder, fordi det ikke var i barnets interesse eller til barnets bedste. Tvangsmidler, som var traumatiserende for børnene, og som meget sjældent tidligere havde været anvendt, så som udkørende fogedforretninger uden underretning med politiets bistand for afhentning af børn, blev nu anvendt i meget større omfang. En stærkt socialt afvigende forælder ville gerne afhente sit barn til samvær med vold og magt. Kun hvis den primære omsorgsperson kunne føre bevis for, at det var påkrævet af hensyn til barnet, at der ikke blev fastsat samvær, blev samvær ikke fastsat. Beviset var meget svært at føre, da beviser inden for hjemmets 4 vægge sjældent fandtes. På grund af samværsforældrens ret blev en begæring om samvær næsten altid taget til følge.

Som en følge af ændringen i samværsreglerne blev der i forældremyndighedssager indført en ny regel om "samværschikane", som indirekte skulle presse den primære omsorgsperson til at medvirke til opfyldelsen af samværsforældrens ret til samvær. Børnesagkyndige undersøgelser blev mere almindelige, og ofte afgjorde den børnesagkyndige barnets fremtid efter en undersøgelse på en varighed af f.eks. 3½ time, med et skøn over om der havde været samværschikane. Forældremyndigheden begyndte i et mindre antal sager at gå til en forælder, som ikke ville have fået den efter den tidligere fortolkning af barnets bedste, hvor samværschikanereglen ikke stod i loven og derfor ikke indgik på samme måde.

Den 1. oktober 2007 forsvandt barnets perspektiv som det væsentligste også i forældremyndighedssager i ligestillingens navn. Lovens § 4 om barnets bedste fik ikke praktisk betydning i den vigtigste gruppe sager om børn, nemlig sager om forældremyndighed, fordi der ikke længere måtte foretages en konkret vurdering ud fra dommerens frie bevisvurdering af, hvad der var bedst for netop dét barn i den konkrete sag. Der blev indført tvungen fælles forældremyndighed som en hovedregel, og tvungne tunge beviskrav, hvis hovedreglen skulle fraviges. Beviset var meget svært at føre, da beviser indenfor hjemmets 4 vægge som oftest ikke haves, og i praksis betød det, at det nu blev meget svært at få eneforældremyndighed.

Hovedreglen blev indført i loven på trods af, at et ekspertudvalg i betænkningen "Barnets perspektiv" havde foreslået fælles forældremyndighed som en undtagelsesregel, hvor der skulle stilles særlige beviskrav for at dokumentere, at der forelå en undtagelsessituation, hvor forældrene kunne dømmes til samarbejde på trods af uenighed. Dommeren skulle

konkret bedømme og beskrive i sin dom, ud fra dommerens frie bevisvurdering, hvorfor det var det bedste for det konkrete barn, at benytte undtagelsesreglen.

I samværssager syntes hovedreglen om barnets bedste i § 4 at blive indskrænket ved indførelsen af en regel i § 19, som kunne fortolkes som en hovedregel om samvær. Loven bestemte, at barnets forbindelse med begge forældre skulle søges bevaret, og at også den primære omsorgsperson havde ansvar for gennemførelse af samværet. Gennemførte børnesagkyndige undersøgelser lagde generelt og konkret til grund, at et samvær var gavnligt, og samvær blev nærmest altid anbefalet og nærmest altid fastsat. Også når samværsforælderen var stærkt socialt afvigende, og selv om det var dokumenteret, f.eks. ved dom for vold mod den primære omsorgsperson, mens børnene var til stede. Når primære omsorgspersoner overfor myndighederne forklarede om vold og overgreb i familien i forældremyndigheds- eller samværssager, blev det ofte ikke taget alvorligt eller tillagt betydning.

I udlandet har perspektivet også ændret sig, men i modsat retning af Danmark. I England havde man indtil maj 2008 samme holdning som Danmark har i forældreansvarsloven om at kontakt med begge forældre er bedst for børnene. Efter at 29 børn var blevet myrdet inden for en kortere årrække, gennemførtes en undersøgelse, som viste, at kontakt med en forælder ikke altid var godt. Undersøgelsen viste, at der fandtes asociale forældre, hvor en kontakt kunne medføre overgreb på barnet eller barnets død. Efter undersøgelsen ændrede England reglerne for samvær og forældremyndighed i maj 2008. I dag etableres en kontakt med en forælder ikke i England, hvis kontakten udsætter barnet for risiko.

Forældreansvarsloven udsætter børn i Danmark for overgreb eller risiko for overgreb på samme måde, som i England indtil maj 2008, ved at loven tvinger børn i samvær med asociale forældre.

Barnets perspektiv skal tilbage nu, som den afgørende interesse i loven. Lovgivningen skal beskytte børnene igen og ikke udsætte dem for risiko.

Vivian Jørgensen

Familieretsadvokat I 12 år (efter 1996) og Mediator

Tidligere foged I samværssager (4 år før 1996) og

tidligere konstitueret dommer i

forældremyndighedssager (før 1996).

Tidligere ansat under justitsministeriet I 18 år.